

Innspill til inntektsutvalget for jordbruket.

Bakgrunn:

I årets jordbruksforhandlinger ble det satt ned et utvalg som skal vurdere totalalkylen i jordbruket, og se på grunnlagstalla for jordbrukerens inntekt. Totalalkylen er et sektorregnskap, og skal se på alle inntekter og utgifter knytta til næringsdrifta i jordbruket.

I mandatet står kulepunktet:

- Drøfte og klargjøre prinsipper og metoder, samt muligheter og begrensninger, for måling av inntekter for jordbruket som sektor og for bønder som private næringsdrivende, samt grunnlag og forutsetninger for sammenligning av næringsinntekter med lønn for arbeidstakere.

Verdal Bondelag mener inntektsdannelsen i jordbruket skal følge vanlige bedriftsøkonomiske prinsipper. I dag er resultatmålet «vederlag til arbeid og kapital», der lønn og kapitalgodtgjørelse er slått sammen til et samlebegrep. Dette har siste året blitt definert som et svært upresist resultatmål. Verdal Bondelag ber derfor om at resultatmålet blir splitta opp, og at «vederlag til arbeid» er tallet som skal sammenlignes med «lønn for arbeidstakere» som oppgitt i mandatet.

«Vederlag til kapital» må, som alt anna næringsliv, defineres og gis en forrentning. Dette er siden all kapital har utgifter, og for å kunne investere i eigen gard, er jordbrukeren avhengig av å ha incentiv for å investere i egen bedrift. Jordbruket utfører et samfunnsoppdrag, gitt gjennom hovedavtalen for jordbruket. Det er konsesjonsbasert og regulert, gjennom blant annet jordloven, bu-og driveplikt og stadig økende krav fra staten og samfunnet ellers. Det fins et anna marked som kan sammenlignes, konsesjonsbasert og samfunnskritisk, nemlig strømnettet. Her har staten definert ei forrentning av total kapital og egen kapital. Det er helt naturlig for jordbruket å sammenligne seg med dette, og forrentning av egen kapital kan naturlig følgje det nivået, definert av staten for begge næringer.

For inntektsberegning er det viktig å få gjort dette prinsipielt korrekt, og for å best mulig sammenligne gårdbrukerens inntekt med vanlige lønnsinntakere ber Verdal Bondelag om at følgende ting blir utreda:

- Leieutgifter til jord og mjølkekvote blir tatt ut fra totalalkylen. Når bonden effektiviserer så må hen leie stadig mer jord og kvote. Størstedelen av dette går til eiere som ikke lenger er aktive i landbruksnæringa. Leieutgifter bør dermed regnes som utgift i totalalkylen
- Årsverk og timetall. Et årsverk for en vanlig arbeidstaker er 1695-1750 timer. For jordbruket er timetallet 1845 timer, en forskjell på 95-150 timer. Dette utgjør minimum 5,8% forskjell på gårdbrukeren kontra lønnsinntaker. Når timetallet ble definert så var det fordelene av å bo på egen arbeidsplass som veide tungt, men i dagens mobile samfunn, der «alle» kan flytta nærmere arbeidsplassen, utstrakt bruk av hjemmekontor og det faktum at bonden har døgnvakt, helgevakt osv, mener en at et årsverk i jordbruket blir jamstilt timemessig en vanlig lønnsinntaker, 1695 timer.

- Gårdbrukeren er selvstendig næringsdrivende og er avhengig av egen pensjonssparing. For lønsmottakere er OTP pr i dag på 2% obligatorisk. Skal gårdbrukeren sammenlignes med denne må utvalget se på om dette skal trekkes ut fra gårdbrukerens inntektsberegning, da gårdbrukeren selv er ansvarlig for egen pensjonssparing. Dette bes om å få utredet.
- En stor del av utgiftene i jordbruket er i dag renteutgifter. Dette blir i dag beregna som realrente, altså faktiske renter fratrukket verdiøkning. Store deler av jordbruket er regulert, og kan ikke ta ut gevinsten fra plussida i dette regnestykket, og verdiøkninga får en kun realisert når en går ut av næringa. Det bes om at det vert sammenligna effekter av realrente vs faktisk rentenivå, og at forskjellene på disse to beregningene blir sett på, både historisk og i nåtid.
- Bondelaget ber om at det blir sett på inntektsgevinsten av jordbruksfradraget sammenligna med lønsmottakere sitt minstefradrag. For å sammenlikne med lønsmottakere er det mest naturlig å holde effekt av jordbruksfradrag utenom resultatmålet, slik som effekten av minstefradrag er utenom lønnsinntekten til lønsmottakere.

Inntektsutvalget må ha inntekta til den aktive, matproduserende bonde i fokus. Som en stor næring i Verdal kommune er det viktig at fokuset er på den matproduserende bonde og hen sine inntekter knytta til samfunnsoppdraget å produsere mat. Inntektsutvalget skal sjå på inntektene til jordbruket, og derfor må næringsinntekta i jordbruket ligge til grunn for utvalgets beregning.

Inntektene må kunne måles differensiert på produksjon, landsdel og storleik. I dag har en driftsgranskingsbruk fra Nibio som dette målepunktet, i underkant av 1000 gårdsbruk som sender inn timetall, regnskap og bilag til Nibio, og disse blir samla i tallserier som danner grunnlag for referansebruka. Referansebruka er pr dags dato eneste målepunkt for å se utslag på forskjellige driftsgreiner, størrelser og landsdeler. Det er svært kritisk at disse bruka representerer korrekte tall, både med hensyn på investeringer, vedlikehold og om bruka er tidlig eller seint i investeringsløpet. Dette blir enda mer kritisk i framtida, da næringa står framfor store investeringer for å tilpassa seg miljøkrav, dyrevelferd, lausdrift og andre statlige og samfunnsmessige krav. En ber derfor inntektsutvalget om å kvalitetssikre at referansebruka representerer et reelt gjennomsnitt av næringa dersom det skal vera målepunkt for gårdbrukerens reelle inntektsnivå.

For Verdal Bondelag

Leder, Marit Anna Morken